

Welkom en mededelingen

Openingslied Psalm 42 : 1, 5 en 7

1 E - ven - als een moe - de hin - de
naar het kla - re wa - ter smacht,
schreeuwt mijn ziel om God te vin - den,
die ik a - dem - loos ver - wacht.
Ja, ik zoek zijn aan - ge - zicht,
God van le - ven, God van licht.
Wan - neer zal ik Hem weer lo - ven,
ju - chend staan in zijn voor - ho - ven?

5

Laat zijn trouw de dag verblijden
en zijn lied de duisternis.
Tot Hem roep ik in mijn lijden,
die de God mijns levens is:
Vaste grond van mijn bestaan,
waarom ziet Gij mij niet aan ?
Moet ik onder 's vijands slagen
thans dit somber rouwkleed dragen ?

7

Hart, onrustig, vol van zorgen,
vleugellam geslagen ziel,
hoop op God en wees geborgen.
Hij verheft wie nederviel.
Eens verschijn ik voor den Heer,
vindt mijn ziel het danklied weer:
Hij, mijn God, Hij heeft mijn leven
altijd aan de dood ontheven.

Bemoediging en groet

Die moede hinde, die naar het klare water smacht.

Wat een mooi beeld; een romantisch en voluit symbolisch beeld.

Maar wij herkennen ons dan vaak beter in dat hart,
zo onrustig, vol van zorgen.

Zeker als wij nu sinds een week leven met die twijfel over vermissing,
over mogelijke opstanding en bij ons ook nog deels nog na-ebt de
laatste woorden van Jezus: “waarom hebt gij mij verlaten”.

Zijn wij ook verlaten?

Tegelijkertijd: de beginregels van de drie net gezongen verzen zijn als
de omschrijving van het thema van ons samenzijn, hier vandaag.

Op al deze aspecten komen we met weer andere woorden en
begrippen terug in onze dienst van vanmorgen.

En als steeds, ondanks alle onrust in ons leven en in onze
samenleving, doen we dat in het besef

dat onze hulp is in de naam van de levende God,
die hemel en aarde gemaakt heeft,
die trouw blijft in eeuwigheid
en niet laat varen het werk dat zijn hand begon.

De genade en vrede van God zij met u allen.

Antwoordlied 275 : 5

Woorden tot inkeer

Gemeente,

Deze zondag heet in de traditie 'Beloken Pasen'

Dat oude woord 'beloken' duidt op luiken, die gesloten zijn.

De luiken die er voor zorgen dat niemand ziet waar wij mee bezig zijn en wij ook niet zien waar anderen in onze directe omgeving mee bezig zijn; luiken waarmee wij ons afschermen van de buitenwereld, van onze wereld. terwijl wij als christenen juist dáár onze taak hebben. Bij die naam voor deze eerste zondag na Pasen gaat het er om dat we de luiken ópengooien, dat we de wereld laten zien en weten, wat wij met haar in petto hebben, wat onze taak is en van wie wij *die* opdracht hebben. Dus zeker ook, dat mogen we vandaag wel onder de aandacht brengen, wat wij door onze ervaring van Pasen aan inzicht ontvingen.

Als houvast in dat onzekere van die enge buitenwereld hebben we onszelf opgescheept met massa's regels, geboden en verboden. Vandaag gaat het er om dat wij met elkaar vaststellen hoeveel regels, verboden en geboden wij eigenlijk overboord kunnen gooien. Voor een kort moment van inkeer lees ik u, als opmaat naar ons Openingsgebed, daarom welbewust twee verzen uit Deuteronomium. Een Bijbelboek dat we vaak uitgelegd krijgen als de tweede wet. Dat is het natuurlijk helemaal niet; deze laatste woorden van Mozes, zijn gewoon die éne wet, door hem voor de tweede keer uitgelegd. Het is wel treffend dat in de Rooms-katholieke kerk deze eerste zondag na Pasen ook een speciale naam heeft gekregen, al is dat pas sinds het jaar 2000: een naam die ook wel past bij waar we staan in onze complexe wereld.

De roomskatholieken noemen vandaag 'barmhartigheidszondag'.

Deuteronomium 4 : 5 en 6

Zoals de Heer, mijn God, mij heeft opgedragen, leer ik u wetten en regels waarnaar u moet handelen in het land dat u in bezit zult nemen. Leef ze strikt na, dan toont u wijsheid en inzicht. Alle volken die dat zien en van deze wetten horen, zullen zeggen: 'Wat is dat grote volk wijs en verstandig!'

Gebod

Eeuwige,

Wij buigen ons, in stilte, en ook vol vraagtekens.

Barmhartigheid, ja, het woord ligt ons vóór in de mond;
het staat op ons voorhoofd gegrift.

Dágelijks zijn we er als het ware mee bezig, als we nadenken over het
jammerlijke lot dat honderdduizenden vluchtelingen treft.

In die landen aan de grenzen van ons werelddeel, waar die grenzen,
die landsgrenzen, die verzinsels van mensen, andere mensen
buitenhouden.

Europa, wij Europeanen, houden zogezegd ook onze luiken gesloten.
Want we hebben daarover regels, geboden en verboden, oude en
nieuwe afspraken.

Door ons gebed Eeuwige, vragen wij u ons ópen te maken tot het
inzicht dat onze doorsnee houding niet echt klopt met het stelsel van
geboden, verboden en regels, dat wij beschouwen als ons geloof.
Steun ons als we ons inzicht handen en voeten geven en opstaan tegen
regelzucht of tegen afwezigheid van moraliteit, die leidt tot mens-
onwaardigheid.

Steun ons als wij de ervaring van Pasen op ons willen laten inwerken.
Steun ons als wij verrijkt door uw Geest óók tot het inzicht komen dat
vluchtelingen niet alleen mensen vèr weg zijn, maar ook onder ons,
dat ze ook hier in onze eigen gemeenschap voor kunnen komen.
Vluchtelingen, niet omdat ze wegtrekken, maar omdat ze verlaten zijn.

Wees bij ons en met ons, nu wij ons voor dit uur hebben afgekeerd
van de veelheid aan geluiden en van het stormen van de tijd,

maar wij *U* zoeken om samen te beleven wat de opstanding van
Christus betekent en hoe barmhartigheid onze drijfveer tot alles zou
moeten zijn.

Wees ons nabij en ontferm u over ons, als wij bedenken dat Jezus'
dood hem niet heeft prijsgegeven aan vergetelheid.

Dat vergetelheid niet zijn lot werd en niet is, maar dat zijn naam ook
hier bij ons het verbindend begrip in onze geloofsgemeenschap vormt.

Eeuwige, door onze standvastigheid in geloof, met ontluikende
inzichten, willen we juist in openheid met elkaar barmhartigheid
voorrang boven alles geven.

Wees met ons als wij door ons doen en laten, áán elkaar in onze
geloofsgemeenschap en aan onze samenleving willen uitdragen dat
ons geloof een hoofdrol speelt op onze weg naar het waardig mens-
zijn.

Ontferm u over ons en blijf ons nabij, om de opstanding ook in ons te
laten plaatsvinden, in dit uur en op alle dagen die volgen.

Amen

Lied 610 : 1 en 4

4

Kom dan en spreek
Uw woord en breek
zo onze graven open
Wil ons met de geesteskracht
van uw adem dopen.

Inleiding op de lezingen

Gemeente,
Voor vandaag twee lezingen en niet van die heel korte of liefvallige.
Misschien had u van mij meer barmhartigheid met u op deze zondag verwacht.

Neen, want ik kwam niet uit de voeten met de Bijbelteksten die voor vandaag in het oecumenisch leesrooster staan, maar kwam wél uit bij teksten die mij om allerlei redenen iets doen; voor een deel ook omdat ik nog niet ‘klaar’ ben met Pasen.

Nu hoeft dat ook niet, want de Paastijd loopt in feite tot Pinksteren; van de opstanding van Jezus Christus, tot de uitstorting van de heilige geest.

We lezen uiteraard wel teksten die een ‘kapstok’ zijn voor begrippen die vandaag centraal staan: inzicht en barmhartigheid.

De oud-testamentische tekst komt van de grote profeet Jesaja.

Ontstaan zo’n 600 jaar vóór Christus, waarmee het Joodse volk van toen, dat te weinig aandacht besteedde aan het geloof, de les werd gelezen en een rechtsgeding van God het volk in het vooruitzicht werd gesteld. Jesaja waarschuwt het volk door ze te bevragen of ze zich wel voldoende realiseren wie ze tegenover zich zullen treffen.

De tweede tekst is uit de brief van Paulus aan de Romeinen.

In de weken na Pasen kunnen we onmogelijk om Paulus heen, want er is geen apostel die door wat er met Pasen gebeurde zó is gegrepen en het verwerkte door een radicale wijziging in zijn standpunt en houding.

Alhoewel in klassiek-liturgische zin, daarmee een evangelielezing ontbreekt, hoop ik dat u net als ik, in de Romeinenbrief zóveel ‘goede boodschap’ hoort, dat het op ons werkt als het evangelie.

Om dat effect nog te versterken lezen we de Romeinenbrief vanochtend in de behoorlijk hedendaagse vertaling van de Bijbel in Gewone Taal.

Na de Jesaja-lezingen zingen we van Lied 825 de verzen 1 en 8.

Na de Romeinenbrief zingen we van Lied 974 de verzen 1, 2 en 5.

Lezingen

Jesaja 40: 12 – 17, 28 – 29 (vert.: Nieuwe Bijbelvertaling 2004)

Wie heeft de wateren met holle hand omvat, de hemel gemeten met een ellemaat? Wie heeft het stof van de aarde met een maatlepel afgemeten? Wie heeft de bergen gewogen op een weegschaal, de heuvels met balans en gewichten? Wie heeft de geest van de Heer gemeten?

Heeft iemand hem ooit raad gegeven?

Wie raadpleegt hij, wie biedt hem inzicht?

Wie leidt hem op de paden van het recht?

Wie leidt hem naar de wijsheid?

Wie toont hem de weg van het inzicht?

In zijn ogen zijn de volken als een druppel in een emmer, als een stofje op een weegschaal; de eilanden weegt hij als zandkorrels.

Zelfs de Libanon levert te weinig hout, te weinig wild voor een brandoffer.

De volken betekenen *niets* in zijn ogen, voor hem zijn ze *minder* dan niets.

Weet je het niet? Heb je het niet gehoord?

Een eeuwige God is de Heer, schepper van de *einden* der aarde.

Hij wordt niet moe, hij raakt niet uitgeput, zijn wijsheid is niet te doorgronden.

Hij geeft de vermoeide kracht, de machteloze geeft hij macht in overvloed.

Lied 825 : 1 en 8

1 De we-reld is van Hem ver-vuld,
die 't ken-nen gaat te bo-ven,
wiens heer-lijk-heid ons is ver-huld,
in von-ken licht ver-sto-ven.
Geen men-sen-oog heeft Hem ge-zien
wien elk zijn tem-pel bouwt, in wien
on-we-tend wij ge-lo-ven.

Liedboek Online

8 God heeft zich zelf ons toegewend:
een man verscheen op aarde,
een mens, in wie Hij onherkend
zich aan ons openbaarde.

In Hem als in een tempel heeft
de God gewoond die eeuwig leeft,
de Ongeëvenaarde.

Romeinen 12: 3 -31 (vert.: Bijbel in Gewone Taal 2014)

Met een beroep op de genade die mij geschonken is, zeg ik u allen dat u zichzelf niét hóger moet aanslaan dan u kunt verantwoorden, maar verstandig over uzelf moet denken. Denk overeenkomstig het geloof, dàt is de maatstaf die God u heeft gegeven.

Zoals ons éne lichaam vele delen heeft en die delen niet allemaal dezelfde functie hebben, zo zijn we samen één lichaam in Christus en zijn we, ieder apart, elkaars lichaamsdelen.

We hebben verschillende gaven, onderscheiden naar de genade die ons geschonken is. Wie de gave heeft te profeteren, moet die gave in overeenstemming met het geloof gebruiken. Wie de gave heeft bijstand te verlenen, moet bijstand verlenen. Wie de gave heeft te onderwijzen, moet onderwijzen. Wie de gave heeft te troosten, moet tróósten. Wie iets weggeeft, moet dat zónder bijbedoeling doen.

Wie leiding geeft, moet dat doen met volle inzet. Wie barmhartig voor een ander is, moet daarin blijmoedig zijn. Laat uw liefde oprècht zijn. Verafschuw het kwaad en wees het goede toegedaan. Heb elkaar lief met de innige liefde van broeders en zusters en acht de ander hóger dan uzelf. Laat uw enthousiasme niet bekoelen, maar laat u aanvuren door de Geest en dien de Heer. Wees verheugd door de hoop die u hebt, wees standvastig wanneer u tegenspoed ondervindt - en bid onophoudelijk. Bekommer u om de noden van de heiligen en wees gastvrij. Zegen uw vervolgers; zégen hen, vervloek hen niet ! Wees blij met wie zich verblijdt, heb verdriet met wie verdriet heeft.

Wees eensgezind; wees niet hoogmoedig, maar zet uzelf aan tot

bescheidenheid. Ga niet af op uw eigen inzicht. Vergeld geen kwaad met kwaad, maar probeer voor alle mensen het goede te doen.

Stel, voor zover het in uw macht ligt, alles in het werk om met alle mensen in vrede te leven. Neem geen wraak, geliefde broeders en zusters, maar laat Gód uw wreker zijn, want er staat geschreven dat de Heer zegt: 'Het is aan mij om wraak te nemen, ik zal vergelden.'

Laat u *niet* overwinnen door het kwade, maar overwin het kwade door het goede.

Lied 974 : 1, 2 en 5

1 Maak ons uw lief-de, God,
 tot op - maat van het le - ven!
 Wij zijn ge - roe - pen om
 haar zin - gend door te ge - ven.
 De we - reld zegt ons niet
 de goe - de woor-den aan.
 Ver-nieuw ons hart en doe
 ons uw be - leid ver-staan.

Liedboek Online

2

Wij zijn aaneengevoegd,
bedacht met uw genade.
Op liefde hebt Gij ons
gebouwd, bedeed met gaven.
En wat wij zijn draagt bij
tot welzijn van elkaar.
In onze eenheid wordt
uw liefde openbaar.

5

God, laat geen mensenkind
uit uw ontferming vallen.
Weer met uw ruime hart
het kwade van ons allen.
Gij zijt te goeder trouw
geweest van het begin.
Vasthoudend blijft Gij tot
uw liefde overwint.

Overdenking

Gemeente,

Het lijkt mij, zoals ik al opmerkte, bijna onmogelijk om in de Paastijd voorbij te gaan aan wat Paulus heeft geschreven, meer nog eigenlijk: voorbij te gaan aan wie Paulus nu eigenlijk is en wat hem drijft.

Als we die brieven van hem naast elkaar leggen op zoek naar overeenkomsten, dan wordt zichtbaar dat Paulus zich voor zijn verkondiging, voor zijn preken en zijn brieven, zich eigenlijk vooral laat sturen door wat er in de Paasdagen gebeurde. Dat heeft hem zó ongelófelijk geraakt en ‘omgekeerd’; het heeft hem nooit meer losgelaten.

Het werd ook zo overheersend dat we bij Paulus ook eigenlijk nooit iets lezen over wat er eerder in het leven van Jezus heeft plaatsgevonden.

Dat is natuurlijk al hèt grote onderscheid met de verhalen van de evangelisten.

Het is onder andere de Tsjech Tomáš Halík die ons met zijn scherpe inzicht en knappe doordenkingen hierop attendeert.

Deze rooms-katholieke theoloog, filosoof en psycholoog is hoogleraar aan de Karelsuniversiteit van Praag. In dit vrijwel meest atheïstische land van Europa, was hij een vertrouweling van zowel de voormalige Tsjechische president Vaclav Havel als van de Tsjechische aartsbisschop. Drie jaar terug bezocht hij ons land, voor een aantal lezingen in Tilburg en Den Haag. Daardoor werd ineens over hem geschreven in enkele landelijke kranten, zoals Trouw.

Halík werd in ons land ‘beroemd’ door zijn boek ‘Geduld met God’ dat in het Nederlands nu al in de negende druk is!

Ik citeer één alinea die volgens Tomas Halík veelzeggend is voor de plaats die Paulus in onze Bijbel kreeg en waardoor hij bij veel gelovigen zoveel waardering vindt. Halík schrijft:

“Zonder Paulus zou het christendom waarschijnlijk één van de vele sekten binnen het Jodendom zijn gebleven. Pas met Paulus overschrijdt het christendom in vroege ontwikkeling niet alleen de culturele en religieuze grenzen van Israël, maar worden alle tot dusverre onaantastbare grenzen van de toenmalige samenleving opgeruimd: het was niet meer van belang of iemand jood of heiden was, man of vrouw, slaaf of vrije was. Al deze afgrenzingen worden gerelativeerd door dat wat voor Paulus absoluut is: vernieuwing van leven in Christus – het bereiken van de vrijheid waartoe wij allen zijn geroepen, waartoe we zijn bevrijd door Christus en die we tot elke prijs moeten verdedigen.” *<Einde citaat>*

Alhoewel we in onze hedendaagse samenleving hier nu wel met sommige termen moeten oppassen, noemt Halik de apostel Paulus toch ‘een radicaal’.

In de zuivere betekenis van het woord is Paulus dat eigenlijk ook. Paulus leefde altijd in samenlevingen waarin ieders doen en laten werd beheerst door wetten en regels. Zowel op het gebied van recht en handel, als ook op gebieden als onderwijs en geloof.

En dat gold voor de joods georiënteerde samenleving, evenals voor de hellenistische en romeinse structuren van de overheersende macht over Juda, net als in de landen die hij op zijn reizen bezocht.

In navolging van Jezus bereikte Paulus – op een nog veel radicaler manier dan Jezus – wat Halik noemt “een verbijsterende doorbraak en zelfs ook een transformatie”: de religie van de regels werd een religie van de *liefde*.

Het oude Joodse systeem met zo’n 600 geboden en verboden begon wel vanuit het geloof, maar bepaalde ook de kern van het staatsrecht, met een strikte scheiding als bijvoorbeeld die tussen rein en onrein, wel of niet besneden etc.

Dat werd door Jezus, ik noem het maar ‘ont-regelt’.

Jezus doet dat door het introduceren van maar één gebod.

Daarmee wijkt hij al af van het bestaande geloofssysteem.

Dat éne gebod is simpel en glashelder, maar zó anders dan het vertrouwde systeem, dat met die veelheid aan regels veel mensen wel zekerheid gaf.

Het gebod van Jezus echter dwingt tot nadenken en tot het maken van

keuzes; Jezus tracht het klassieke joodse geloof om te bouwen tot een geloof waarnaast ook plaats is voor de eigen wil.

Zijn enige gebod luidde “heb uw naaste lief als uzelve”.

En daarmee is ook de weg geopend voor de twijfel, want: hoe is dat?

Uzelve liefhebben? Een vraag die daar bij opkomt is of het hierbij eigenlijk eerst gaat om ‘uzelve’ of eerst om ‘uw naaste’?

Dat is al zo’n moeilijke keuze, waarbij ik om mijn denken op te frissen nog eens terugviel op een boekje dat NRC-redacteur Bas Heijne acht jaar geleden schreef onder de prikkelende titel: “Moeten wij van elkaar houden?”

Bas Heijne maakt in zijn artikelen duidelijk dat de echte keuze eigenlijk niet moeilijk is, maar dat de keuze tussen onszelf of de naaste meestal vervormd wordt tot de vraag: ‘kom ik op voor mijn eigen superioriteitsgevoel of zal ik het gewenste, maatschappelijk correcte antwoord geven? Als je het zo beschouwd is direct duidelijk dat de vraag eigenlijk niet wordt beantwoord; het maken van een keuze wordt uitgesteld.

Het gaat dus om keuzes maken en daarmee als het ware om het ‘opruimen’ van twijfel.

Want bedenk: twijfel is nooit een permanente situatie; wèl iets dat steeds opnieuw kan opdoemen.

Twijfel is ook nooit een eindsituatie; twijfel ontstaat als meerdere oplossingen voor handen liggen, als er meerdere kansen zijn.

Twijfel brengt en dwingt ons tot nadenken en tot het maken van keuzes. Maar niet onwrikbaar, niet voor eeuwig.

Twijfel is er ook als we iets gewoon niet weten of niet kunnen.

Als we niet met ontwikkelingen of een situatie goed kunnen omgaan; als we moeite hebben om onze echte gaven in te zetten of onze beperkingen nog niet voldoende voorzien.

Twijfel laat ook wel degelijk ruimte voor voortschrijdend inzicht.

Laten we eerlijk bedenken dat twijfel ons ook kan overkomen bij het opstandingsverhaal. Want de twijfel laat net zo, óók ruimte voor het onbegrijpelijke.

Tomas Halik noemt de opstanding van Christus een voorbeeld en vraagt zich daarbij af: “Heeft het opstandingsverhaal onze verstandelijke instemming eigenlijk wel nodig? Is het voor ons van belang dat het ooit echt gebeurd is? Of beseffen we door de opstanding van Christus, dat zijn tocht van het kruis naar het graf, dat daarin *wij* eigenlijk dat graf zijn?”

Als je er zó naar kijkt, geef je jezelf en de mensen waarmee je een geloofsgemeenschap vormt, de ruimte om een andere *lading* te geven aan het fenomeen ‘opstanding’; dan gaat het voor ons allemaal toch vooral om een opstanding *in* ons?

Paulus zegt in zijn brieven ook en met hem Tomas Halik eveneens: “Niet geloven in de opstanding van Christus’ betekent leven alsof het kruis het definitieve eindpunt was, alsof het leven van Jezus een zinledige zaak was, waarvan nooit meer inspiratie kan uitgaan.”

Als christenen, vanochtend hier als christelijke geloofsgemeenschap, ligt het toch niet op ons pad om voor dié mogelijkheid ook maar enige

ruimte te geven. Die twijfel kennen wij toch niet?

Al schetsen we onszelf dan met graagte als vrijzinnigen, dat betekent toch niet dat we ons willen onttrekken aan herkenning en ook erkenning van die grote en voortdurende bron van inspiratie?

Paulus’ denken en werk is daarvan doortrokken, bijvoorbeeld als hij het heeft over de gaven; zet ze correct in; doe wat je kan.

Enerzijds groeide hij op met het inzicht dat God aan de vermoeide kracht geeft en hij aan de machteloze macht in overvloed geeft.

Dat was hem vanuit de profeten geleerd.

En met het inzicht dat de omgang met Jezus aan Paulus gaf, dat sublimeerde in die opstanding ook *in* hem, was de vertaling simpel en glashelder:

Dat enige gebod “heb uw naaste lief als uzelve”

betekent in feite “Denk overeenkomstig het geloof, dat is de maatstaf die God u heeft gegeven.”

Amen

Voorbeden, Stil gebed en Onze Vader

Eeuwige, wij buigen ons, opnieuw, zoals wij dat ook aan het begin van ons samenzijn hier deden, zo bidden wij om uw nabijheid, voor allen in onze gemeente en in onze samenleving.

Wij bidden dat wat wij gelezen hebben over de opstanding van Christus uit het graf, nu willen verstaan en beleven als de opstanding

van uw liefde voor ons en dat dit zal plaatsvinden *in* ons, nu en opnieuw op alle dagen die komen.

Eeuwige, wees ons met uw geest tot steun als wij ons leven trachten in te richten vanuit dat éne gebod dat Jezus via zijn leerlingen aan ons doorgaf en waarmee hij in dat nieuwe verbond van God met ons, de liefde voor ons een eeuwig, enig en onbetwistbaar ijkpunt maakte.

Vervuld van dié liefde bidden wij: wees nabij Eeuwige voor hen die ziek zijn en voor hun herstel uw geest zoeken. Voor henzelf en bij henzelf, maar die Geest ook in het contact bij anderen hopen te vinden.

Wij bidden ook om Uw Geest voor hen die U zo hard nodig hebben omdat herstel voor hen niet tot een vooruitzicht behoort.

Wees met Uw geest en troost met hen en met allen die achterblijven, ook bij hen die op de een of andere manier slachtoffer zijn van geweld.

Zo bidden wij ook voor de zoekers in onze samenleving, opdat zij een ruimte en plaats vinden waar wij door elkaar geïnspireerd worden tot dingen die onze complexe maatschappij van ons verwacht.

Wij bidden u om inspiratie, zodat uw geest in ons tot werking kan komen als de opstanding van Christus uit het graf.

Vervuld van die hoop en met elkaar verbonden in liefde bidden wij tot U in stilte voor hen die wij niet met woorden kunnen bereiken.

~~~~~

Eeuwige, onze verbondenheid met alle gelovigen in de wereld, die Christus en zijn opstanding beleven en ervaren als kracht om geloof, hoop en liefde te delen, bidden wij het gebed dat Jezus ons meegaf: Onze Vader, die in de Hemel zijt, uw naam worde geheiligd; uw koninkrijk kome; uw wil geschiede op aarde, zoals in de hemel. Geef ons heden ons dagelijks brood; en vergeef ons onze schulden, zoals ook wij onze schuldenaars vergeven en leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.

Want van U is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid, in eeuwigheid.

Amen

Collecte

Slotlied 816 (geheel)

1 Dat wij ons-zelf ge-won-nen ge-ven
aan het be-vrij-den-de be-staan,
aan wat ons uit-daagt om te le-ven.
Dat wij de stil-le roep ver-staan.

2	3
Dat wij versteende zekerheden	Omdat de huizen die wij
verlaten om op weg te gaan.	bouwden
Dat niet de greep van het	geen onderkomen kunnen zijn.
verleden	Omdat het bloedeloos
ons achterhaalt en stil doet	vertrouwde
staan.	ons achterdochtig maakt en
4	klein.

Dat wat wij hebben ons niet
gijzelt,
dat wij van elke dwang bevrijd
naar onbekende plaatsen reizen.
Dat Gij ons onderkomen zijt.

Uitzending en zegen

Gemeente,
“Dat wij ons-zelf gewonnen geven”
Dat gaat dus niet over verlies of verlating,
maar over winst en verrijking, van ons-zelf.
“Dat Gij ons onderkomen zijt”; dat lukt als we daar voor openstaan.
Laten we dan met die wens nu weer op weg gaan naar ons huis en
terug naar onze levensopdracht.
Daarbij in het volle besef van onze verantwoordelijkheid voor onze
geloofsgemeenschap, voor onze samenleving met haar vele noden,
Laten we vervuld van de opstanding *in ons* weer gaan van hier,

onder Gods zegen.

De Eeuwige zegene en behoeft U
De Eeuwige doe zijn aangezicht over U lichten en zij U genadig
De Eeuwige verheft zijn aangezicht over U en geve U vrede!
Amen

Uitgangslied 978: 4

4 Laat dan mijn hart U toe-be - ho-ren
en laat mij door de we-reld gaan
met o-pen o-gen, o-pen o-ren
om al uw te-kens te ver-staan.
Dan is het aard-se le-ven goed,
om-dat de he-mel mij be-groet.